

SECOND PAPER

Course – II

Full Marks : 50

Unit – I

(Marks : 25)

1. a) Who cursed Śakuntalā ? Why ? What was the curse ? What is the significance of the curse-episode in the development of the drama Abhijñānaśakuntalam ? 1+1+2+6 = 10

or,

- b) Who was Sānumatī ? In which act does she appear on the stage ? How does she make herself invisible ? Discuss the importance of this character in the development of the drama Abhijñānaśakuntalam .

1+1+1+7 = 10

2. Translate into Bengali or English any one of the following verse :

5

- a) त्वमर्हतां प्राग्रसरः स्मृतोऽसि नः

शकुन्तला मूर्तिमती च सत्क्रिया ।
समानयंस्तुल्यगुणं वधूवरं
चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः ॥

- b) स्त्रीणाममशिक्षितपदुत्वमानुषीषु

संदृश्यते किमुत याः प्रतिबोधवत्यः ।

प्रागन्तरिक्षगमनात् स्वमपत्यजातम्

अन्यैर्द्विजैः परभृताः खलु पोषयन्ति ॥

3. Explain in simple Sanskrit with reference to the context any one of the following :

- a) अर्थो हि कन्या परकीय एव

तामद्य सम्प्रेष्य परीग्रहीतुः ।

जातो ममायं विशदः प्रकामं

प्रत्यर्पितन्यास इबान्तरात्मा ॥

6

- b) रम्याणि वीक्ष्य मधुरांश्च निशम्य शब्दान्

पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः ।

तच्चेतसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं

भाबस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥

- c) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
क्लिष्टं नु तावत् फलमेव पुण्यम् ।
असन्निवृत्तै तदतीतमेते
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥

4. Render into Sanskrit in Devanāgarī Script only (any two) :

4

- a) जादे भक्तुणो अभिमदा होहि
b) जं देवो अणवेदी
c) पं विसुमरिदां सि
d) अहिनओमहुलोलुओ

Unit – II

(Marks : 25)

5. Describe in your own words the speech of Draupadī as you find in the Kirātārjunīyaṃ , canto I. What idea do you get of her character from her speech ?

6+4 = 10

Or, Write a note on the style of Bhāravi with special reference to the remark – “नारिकेल-फल सम्मितं

वचो भारवेः”

10

6. Translate into English or Bengali any one on the following verses .

5

- a) कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे
जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः ।
न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं
प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः ॥
- b) निरत्ययं साम न दानवर्जितं
न भूरिदानं विरहय्य सत्क्रियाम् ।
प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी
गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया ॥

7. Explain in Sanskrit any one of the following verses :

6

a) क्रियासु युक्तैर्नृपै चारचक्षुषो

न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।

अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा

हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥

b) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं

हितान्न यः सं शृणुते स किंप्रभुः ।

सदानुकुलेषु हि कुर्वते रतिं नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः

8. (a) Name and expound the Samāsa either in कृतप्रणामस्य in 6 (a) or किंसखा in 7 (b) .

2

(b) Account for the case – ending either in गुणानुरोधेन in 6 (b) or अनुजीविभिः 7 (a).

1

(C) Derive either विव्यथे in 6. (a) or, दुर्लभम् in 7 (b).

1
